

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ТА ФАКТОРИ ЩО ЙОГО ВИЗНАЧАЮТЬ

*проф. Жулавський А. Ю.
студентка Шкурко М. В.*

Одним із структурних елементів економічного потенціалу території є трудовий потенціал. Трудовий потенціал в сучасній економіці розглядається як складна економічна категорія, дослідження якої потребують комплексного і системного підходів. Донедавна поняття «трудовий потенціал» замінювалося іншими поняттями, такими як: «робоча сила», «трудові ресурси» тощо. У той же час слід визначати що це є самостійна економічна категорія. До його складу входять сукупність рис, що визначають працездатність людей, їх фізичний, психологічний і етичний потенціали, об'єм загальних та спеціальних знань та навичок.

Прийнято виділяти такі підходи до визначення категорії трудового потенціалу: ресурсний, політико-економічний та соціально-демографічний. Перший підхід найбільш розповсюджений, згідно з ним трудовий потенціал сприймається як чисельність трудових ресурсів з урахуванням якісних та кількісних характеристик. Покращення якісних характеристик збільшує трудовий потенціал в рамках однієї й тієї ж чисельності працездатного населення. Трудовий потенціал доцільно розглядати як потенціал робочого часу населення, яке має сукупність якісних та кількісних суспільно-корисних характеристик, що визначаються розвитком регіону і його господарськими, демографічними, етнічними особливостями і робить це населення потенційно придатним для використання в суспільному виробництві. Усі характеристики трудового потенціалу тісно взаємодіють і тому не варто відмовлятися від певної впорядкованості його елементів. Ці якісні характеристики можна диференціювати на три групи:

1) пов'язані зі здатністю і схильністю працівника до праці: як стан його здоров'я, витривалість, тип нервової системи і т.д.

2) об'єм загальних і спеціальних знань людини і трудових навичок, умінь, що обумовлюють здатність людини до праці.

3) якісні показники, що характеризують рівень свідомості, відповідальності, соціальної зрілості, інтересів, потреб.

Трудовий потенціал – одна зі складових економічного потенціалу суспільства, що частково входить в його виробничий потенціал.

Формування, розвиток і відтворення трудового потенціалу відбувається під дією чинників, які в конкретних умовах місця і часу можуть діяти по-різному.

На величину потенціалу впливає сукупність факторів, таких як: чисельність населення в працездатному віці на даний момент часу; кількість регламентованого для потреб підприємства часу; суспільно допустима інтенсивність трудової діяльності людей протягом регламентованого робочого часу тощо.

Систематизуючи різні підходи до розкриття суті категорії трудового потенціалу можна виділити такі ключові моменти:

а) носієм трудового потенціалу є економічно активне населення певної території з властивими йому демографічними, фізіологічними, професійними, освітніми культурними характеристиками;

б) формування і раціональне використання трудового потенціалу, що забезпечується відповідним складом соціальних, науково - технічних, природно - кліматичних факторів даної території, а також системою економічних відносин, що відповідають на даному етапі розвитку суспільства;

в) результатом реалізації трудового потенціалу і одночасно критеріальним показником його оцінки є певний набір споживацьких вартостей, яким може бути вироблений економічно активним населенням території у відповідних соціально-економічних ті научно-технічних умовах.

Відтак під трудовим потенціалом можна розуміти сукупність здатностей економічно активного населення даної території забезпечити виробництво споживацьких вартостей, що відповідають потребам суспільства на даному етапі його розвитку в конкретних соціально-економічних та науково-технічних умовах.

Підсумуючи можемо зробити висновок, що трудовий потенціал залежить від таких факторів:

а) якості і кількості економічно-активного населення, яким володіє певна територія на даний момент часу;

б) сукупності умов, що забезпечують формування трудового потенціалу і його ефективне використання.

Вивчення чинників, що впливають на якісні характеристики потенціалу та відтворення загалом стають невід'ємною умовою ринкових перетворень. Вимірювання якісних і кількісних характеристик потенціалу не може бути остаточним й однозначним у визначенні стану та рівня розвитку складових потенціалу. Це пов'язано з постійними перетвореннями системи трудового потенціалу під впливом численних зовнішніх факторів.

Кількісно величина трудового потенціалу може бути оцінена сукупним об'ємом матеріальних і нематеріальних благ, що можуть бути виготовлені на даній території її економічно активним населенням протягом року чи періоду реалізації трудового потенціалу при відповідній технічній, технологічній та інформаційній оснащеності праці.